

فارسی ششم

خانم آئینه، خانم قوامی نژاد

فارسی ششم دبستان

علوی

درس چهارم داستان من و شما

درس چهارم

داستان من و شما

فارسی ششم دبستان

علوی

درس چهارم داستان من و شما

درس چهارم

داستان من و شما

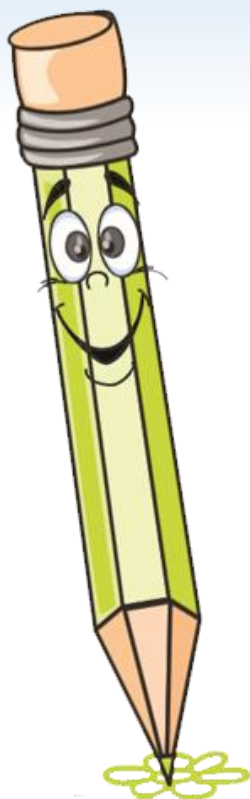
فارسی ششم دبستان

درس چهارم داستان من و شما

علوی

داستان من و شما

داشتن مسئولیت در قبال زبان فارسی

۱

نقش زبان فارسی، سیر تاریخی زبان فارسی، توانمندی‌های زبان فارسی

۲

پاسداری از زبان فارسی

۳

کسب مهارت در خواندن متن‌های کهن

۴

کلمات مفرد و جمع

۵

داستان من و شما

من هم مانند شما، موجودی زنده هستم و زندگی من، فراز و فرودها و داستانی طولانی دارد؛ درست مثل زندگی خود شما. البته این را هم بگویم که عمر من بسیار طولانی تر از زندگی شماست. داستان زندگی من از همان آغاز تاریخ میهن عزیزمان، ایران، شروع شده است و همچنان با شور و شادابی ادامه دارد. من با همی مردم مهربان ایران، همراهی کرده‌ام و بر زبان همی آنان جاری بوده‌ام. هر ایرانی با آواهای دلنشین و نغمه‌های مهربانی من، پرورش می‌یابد و بزرگ می‌شود. افتخارهایی که شما فرزندان مهربان، با تلاش و کوشش خود می‌آفرینید، باعث سربلندی و اعتبار من می‌شود. بزرگی و عظمت من و شما به این است که با هم، کنار هم و نگاهبان هم باشیم. در طول تاریخ، فرزندان بی‌شماری با من بزرگ شده‌اند و به یاری پروردگار دانا، افتخار آفریده‌اند. حتماً دریافتید که مقصودم از این فرزندان عزیز، چه کسانی هستند!

آری، همی آن بزرگانِ علم و ادب، فرزندان من هستند؛ فرزندانِ که بر شُکوه و شوکتِ وطن و من افزوده‌اند. من در طول تاریخ، رویدادهای بی‌شماری را دیده‌ام و بسیاری از آنها را به شکل نوشته، برایتان نگاه داشته‌ام. من شاهد دلاوری‌ها و پهلوانی‌های فرزندان خود بوده‌ام و شکست‌ها و پیروزی‌ها را دیده‌ام. گاهی دشمنان به هر سوسی ما (وطن، شما و من) تاخته‌اند؛ اما به یاری خدای بزرگ، همه با هم، همچنان پابرجا و استواریم. گاهی با کسان دیگر، دوستی کرده‌ایم و پیمان محبت، بسته‌ایم و به هم پیوسته‌ایم و با این کار بر قدرت و توان خود افزوده‌ایم.

بی‌گمان تا اینجا پی برده‌اید که من کیستم. آری، گمان شما درست است؛ نام من فارسی است؛ زبان فارسی. همان که اینک جلوی چشم شما روی صفحه‌ی کتاب و بر سر زبان‌تان است.

الکون بگذارید خودم را کمی بیشتر به شما معرفی کنم. من، چند چهره دارم: یکی آوا و صدا که در گفتار ظاهر می‌شود و شما با گوش دادن، آن را می‌فهمید. چهره‌ی دوم، «خط» است که در نوشتار آشکار می‌شود و شما به کمک چشم و از راه دیدن با آن آشنا می‌شوید و آن را درک می‌کنید.

گاهی نیز به جای گفتن و نوشتن به شکل اشاره به کار گرفته می‌شوم.

الکون دلم می‌خواهد کمی درباره‌ی چهره‌ی دوم خودم برایتان بگویم؛ چون این چهره در طول تاریخ، گرفتار سلیقه‌ها شده و تغییرات و چندگانگی‌هایی را پیدا کرده است. هر کلمه یا واژه، پاره‌ای از پیکر من است. هر واژه، تلفظ، معنی و معمولاً یک شکل نوشتن دارد. برخی واژه‌ها یا کلمه‌ها، دو تلفظ یا دو شکل و دو یا چند معنی دارند. تلفظ و معنی را فعلاً رها می‌کنم و از شکل نوشتاری خودم برایتان نمونه‌هایی بیان می‌کنم که هر دو شکل نوشته، درست است؛ مثلاً لانه‌ی پرنده یا لانه پرنده، کتاب خانه یا کتابخانه، مهربان تر یا مهربانتر، گلدان‌ها یا گلدانها و... دوستان خوب، همان‌طور که دیدید و دقت کردید، اگر چه شیوه‌ی نوشتن این واژه‌ها کمی با هم فرق دارد، تلفظ و معنای آنها یکسان است و هیچ تفاوتی با هم ندارد.

من پیوسته بر زبان شما جاری هستم و با گوش، چشم، ذهن و بلکه با جانتان همراهم. شما نیز بکشید که همواره با هم و نگاهبان میهن باشیم.

وطن، خاندانی شماست و من عامل پیوستگی و اتحاد همه‌ی اعضای این خانام.

شناسنامه و سند شناخت شما در هر جای ایران و در هر گوشه‌ی جهان، زبان ملی ایرانیان، یعنی زبان فارسی است.

اکبری شلدره

فارسی ششم دبستان

درس چهارم داستان من و شما

علوی

درک مطلب

- ۱ مقصود از «آواهای دلنشین» و «نغمه‌های مهربانی» چیست؟
- ۲ چرا، زبان، موجودی زنده معرفی شده است؟
- ۳ شما چه راه‌هایی را برای نگاهبانی از زبان فارسی پیشنهاد می‌کنید؟
- ۴ به نظر شما، زبان فارسی چه نقشی در وحدت و یکپارچگی ملت ایران دارد؟
- ۵ .....

۱. این آواها و نغمه ها لالایی ها ، ترانه ها و صحبت های کودکانه ای که پدر و مادر و دیگر کسانی که در پرورش کودک سهیم هستند از ابتدا به زبان فارسی در گوش نوزاد می خوانند و او را با این زبان پرورش می دهند و بزرگ می کنند.

۲. چون هر زبانی فراز و فرود هایی دارد و در طول زمان می تواند بر سایر زبان ها تاثیر بگذارد یا تاثیر بپذیرد و تغییر و تحول داشته باشد . اگر از زبان حفظ و نگهداری نشود می تواند حتی به مرگ زبان می انجامد.

۳. ۱) بالا بردن فرهنگ عمومی جهت پاس داشتن زبان فارسی
۲) تأسیس سازمانی برای بالا بردن این فرهنگ و جلوگیری از ورود زبان ها بیگانه و جایگزینی این کلمات با کلمات معادل فارسی

فارسی ششم دبستان

علوی

درس چهارم داستان من و شما

۴. ایران به دلیل موقعیت خاص جغرافیایی و سیاسی خود، از ابتدای تاریخ تاکنون، حوادث بیشماری را پشت سر گذاشته است. آنچه البته این کشور دیرینه سال را در برابر هجوم های گسترده همچنان پا بر جا نگه داشته، هویت ملی و ایرانی آن بوده است؛ هویتی که در قالب زبان فارسی خود را نشان داده است. این زبان چه در زمان کوروش داریوش با آن صحبت می کردند و منشورها و فرمان های خود را بر روی صخره ها و ستوت ها حک می کردند و چه آن زمان که فردوسی بزرگ، شاهنامه را با آن می سرود تا ریشه ها و علایق ملی و فرهنگی را با آن حفظ کند و خودشناسی و خودباوری را به ایرانیان نشان دهد، چه هنگامی که مولوی، شاعر بزرگ ادب عرفانی ایران و جهان، آثار خود را با آن سرود، تا اصالت دینی و عرفانی را به مردم بیاموزد و چه هنگامی که سعدی و حافظ، ماندگارترین آثار ادبی خود را با آن نوشتند، همیشه و همواره نقش اصلی و ویژه ای در پایداری ملت ایرانی و وحدت ملی بازی کرده و می کند. در حقیقت زبان فارسی همیشه هویت ملی ایرانیان و اقوام آن را به یکدیگر پیوند داده و اکنون نیز همچنان عامل اصلی وحدت ملی ایرانیان است.

یکی از نشانه‌های جمع بستن واژه‌ها در زبان فارسی، افزودن نشانه‌ی «ان» به پایان کلمه‌هاست؛ مانند

کلمه‌ی مفرد	نشانه‌ی جمع	کلمه‌ی جمع
دوست	+ ان	دوستان
دشمن	+ ان	دشمنان
فرزند	+ ان	فرزندان
ایرانی	+ ان	ایرانیان

توجه: همیشه این گونه نیست که به سادگی، نشانه‌ی جمع «ان» به واژه‌ها بپیوندد و بدون هیچ تغییری، کلمه‌ی جمع ساخته شود. در برخی از واژه‌ها، تغییراتی به وجود می‌آید تا شکل جمع به دست آید. به نمونه‌های زیر دقت کنید:

کلمه‌ی مفرد	نشانه‌ی جمع «ان»	کلمه‌ی جمع
ستاره	ان	ستارگان
پرنده	ان	پرندهگان
واژه	ان	واژگان
بیگانه	ان	بیگانگان

زندگی من، فراز و فرودهایی دارد و عمر من بسیار طولانی‌تر از زندگی شماست. هر ایرانی با آواهای دلنشین من پرورش می‌یابد. افتخارهایی که شما فرزندان مهربان، می‌آفرینید باعث سربلندی من می‌شود. همه‌ی بزرگان علم و ادب بر شکوه و شوکت من افزوده‌اند. من چند چهره دارم: آوا، خط و اشاره. وطن خانه‌ی شماست و من عامل پیوستگی اعضای این خانه‌ام. شناسنامه‌ی شما در هر جای جهان، زبان فارسی است.

فارسی ششم دبستان

علوی

درس چهارم داستان من و شما

دو کس، رنج بیهوده بُردند و سعی بی فایده کردند:
یکی آن که اندوخت و نخورد و دیگر آن که آموخت و نکرد.

علم، چندان که بیشتر خوانی
نه محقق بود نه دانشمند
آن تهی مغز را چه علم و خبر
چون عمل در تو نیست، نادانی
چارپایی، بر او کتابی چند
که بر او هیزم است یا دفتر؟

گلستان سعدی، باب هشتم

از نظر سعدی، دانشمند واقعی کیست؟

فارسی ششم دبستان

درس چهارم داستان من و شما

علوی

واژه‌نامه:

فراز: بلندی	فروود: زیر، پایین
شور: شوق، شادابی	آوا: صدا
نغمه: سرود	سربلندی: افتخار
عظمت: بزرگی	مقصود: منظور، هدف
شکوه: عظمت، هیبت	شوکت: شکوه، عظمت
بی‌شمار: بی‌اندازه، غیر قابل شمارش	دلآوری: شجاعت و دلیری
تاخته‌اند: هجوم آورده‌اند	افزوده‌ام: افزایش داده‌ام
واژه: کلمه	سند: مدرک
تلفظ: ادا کردن، بر زبان آوردن	بیهوده: بی‌فایده
سعی: تلاش	چارپا: حیواناتی مثل اسب و الاغ
تهی مغز: نادان	

هم خانواده:

جاری: جریان - مجری - اجرا

ملال: ملول - ملالت

تلفظ: لفظ - الفاظ - ملفوظ

اتحاد: متحد - موحد - واحد - توحید

اعتبار: معتبر - عبرت - عبور - عابر

مقصود: قصد - قاصد

صواب: تصویب - مصوب - اصابت

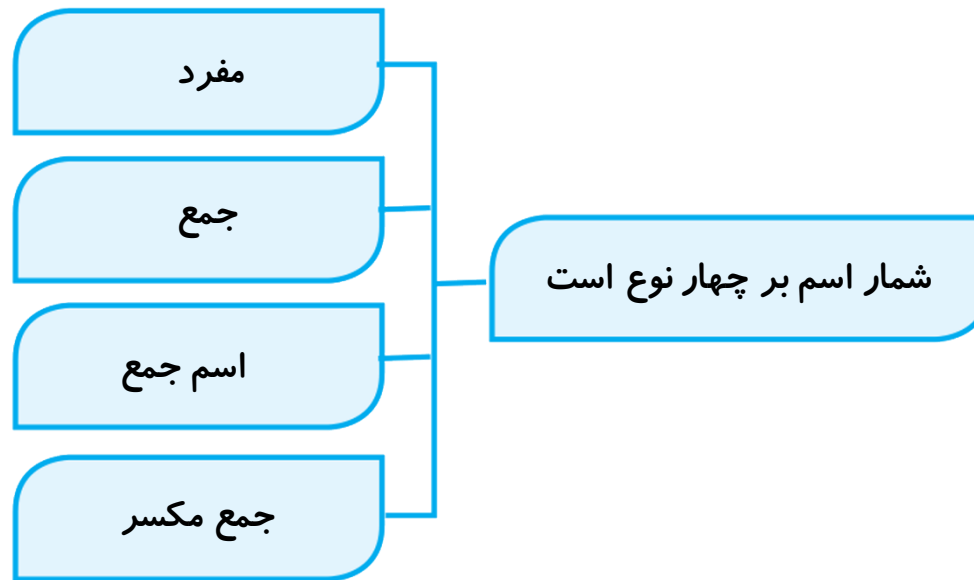
ذهن: اذهان

نغمه: نغم - نغمات

دانش های زبانی و ادبی:

اسم: واژه ای است برای نامیدن اشیا، اشخاص و حیوانات.

۱) اسم مفرد: به اسمی که بر یک نفر یا یک چیز دلالت کند، اسم مفرد می گویند.

مثال: درخت - گل - آهو - زن - بچه و ...

نکته: اسم مفرد در زبان فارسی هیچ نشان هابی ندارد.

۲) جمع: به اسمی که بر بیش از یک شخص، حیوان و شیء دلالت کند جمع می گویند.

مثال: درختان - گل ها - زنان - ستارگان و ...

نکته: نشانه های جمع در فارسی: «ان» و «ها» هستند که به واژه مفرد اضافه می شوند.

مثال: گوسفندان - کتاب ها - درختان - درخت ها و ...

نکته: در بعضی از مواقع برای جمع بستن با «ان»، تغییراتی در واژه به وجود می آید.

مثال: ستاره + ان ← حذف «ه» و به جای آن «گ» اضافه می شود.

ستاره + ان ← ستار + گ + ان ← ستارگان

پرنده + ان ← پرند + گ + ان ← پرندگان

نکته: هرگاه «ان» جمع را از انتهای کلمه برداریم، باید مفرد آن باقی بماند در غیر این صورت نشان هی جمع نیست.

مثال: دبستان - بوستان که «ان» متعلق به خود واژه است.

نکته: «ات» نشانه جمع در عربی است که در واژگان عربی کاربرد دارد.

مثال: حشرات - خطرات و ...

نکته: جمع بستن واژگان فارسی با نشان ههای عربی نادرست است.

مثال: گزارشات - سفارشات - فرمایشات

۱) اسم جمع: به اسم هایی که در زبان عربی و فارسی، نشانه جمع ندارند و در ظاهر مفرد و در معنی جمع هستند، اسم جمع می گویند

مثال: سپاه - مردم - ملت - طایفه - شکر و ...

نکته: اسم جمع را در زبان فارسی و عربی می توان دوباره جمع بست.

مثال: لشکر ← لشکریان / قبیله ← قبایل و قبیله ها

۴) جمع مکسر: بعضی از واژگان در عربی هنگام جمع بستن، نشانه ندارند و در مفرد آن ها تغییراتی ایجاد می شود که به آن ها جمع مکسر می گویند و در فارسی هم به کار برده می شود.

مثال: ادب ← آداب / جریمه ← جرائم / معدن ← معادن و ...

کارگاه نویسندگی

(۱) ساده نویسی

دو رکن اساسی در نوشته هایمان هستند.

(۲) کوتاهی جمله

هر نوشته از چند جمله به هم پیوسته درست شده است. در هنگام نوشتن

فارسی ششم دبستان

علوی

درس چهارم داستان من و شما

۱. جملات و عبارات درست را از نادرست، تشخیص داده و موارد نادرست را اصلاح کن.

الف) زبان سه شکل دارد: آوا، صدا و خط. ✗ اشاره

ب) هر واژه، تلفظ، معنی و معمولاً یک شکل نوشتن دارد. ✓

پ) بیت «علم چندان که بیشتر خوانی / چون عمل در تو نیست نادانی» کارکردن را بهتر از دانش آموختن می داند. ✗
علم همراه با عمل را پسندیده می داند.

فارسی ششم دبستان

علوی

درس چهارم داستان من و شما

۲. گزینه ی مناسب را انتخاب کن.

الف) در کدام گزینه، تعداد واژه ی جمع، بیشتر است؟

۱) هر ایرانی با آواهای دلنشین من پرورش می یابد.

۲) همه ی آن بزرگان علم و ادب، فرزندان من هستند.

۳) در طول تاریخ، رویدادهای بی شماری را دیده ام.

۴) این چهره در طول تاریخ، گرفتار سلیقه ها، تغییرات و چندگانگی هایی شده است. ✓

چندگانگی ها: چندگانگی

سلیقه ها: سلیقه

تغییرات: تغییر

ب) در کدام گزینه، غلط املايي دیده نمی شود؟

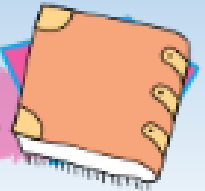
۱) من آمل پیوستگی و اتحاد اعضای این خانواده ام .

۲) هر کلمه یا واژه پارای از پیکر من است.

۳) هر واژه، تلفظ و معنی و معمولاً یک شکل نوشتن دارد . ✓

۴) اکنون بگذارید خودم را کمی بیشتر به شما معرفی کنم.

حکایت زیر را بخوان و به سؤالات مربوط به آن پاسخ بده.

با گروهی در کشتی نشسته بودم. کشتی دیگری در کنار ما بود که غرق شد. دو برادر در آن بودند که به دریا افتادند و در حال غرق شدن بودند. فردی از کشتیبان خواست که آن دو برادر را نجات دهد و قول داد که برای نجات جان هر کدام از آن دو پنجاه دینار به کشتیبان بدهد. کشتیبان در آب افتاد و فقط یکی از دو برادر را نجات داد. به کشتیبان گفتم: آن یکی عمرش به پایان رسیده بود، به همین خاطر نتوانستی او را نجات دهی. کشتیبان خندید و گفت: آنچه تو می گویی درست است. اما من دوست داشتم این برادر را زودتر نجات دهم، چون زمانی در بیابانی از راه رفتن باز مانده بودم و این برادر مرا سوار بر شتر کرد اما از آن دیگری در کودکی تازیانه ای خوردم.

بازنویسی از «گلستان سعدی»

تازیانه خوردم: کتک خوردم

۱. کشتیان برای نجات جان برادران، چه چیزی دریافت می کرد؟

۵۰ دینار

۲. چه چیزی باعث شد تا کشتیان، آن برادر را زودتر نجات دهد؟
زیرا هنگامی که در بیابان توان راه رفتن داشت او را بر شتر، سوار کرد.

۳. با توجه به داستان، بهتر است با دیگران چه رفتاری داشته باشیم؟
با دیگران مهربان و خوش رفتار باشیم و به آنها کمک کنیم

۴. شخصیت برادری که نجات یافت را توصیف کنید.

مهربان و دلسوز - ایثارگر و از خود گذشته - خوش رفتار با زیردستان

پایان درس داستان من و شما

فارسی ششم دبستان

علوی

درس چهارم داستان من و شما

